

Sami Niemi

Sosiaali- ja terveysministeriö
Kirjaamo

VN/27681/2025

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain arviointi

Sosiaali- ja terveysministeriö on varannut Kuntaliitolle mahdollisuuden lausua sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain arviointiin liittyen. Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain arviointia varten.

Yleistä

Hyvinvointialueiden syntymisen myötä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille pois lukien Helsingin kaupunki, joka tuottaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palveluita asukkailleen. Tältä osin Kuntaliitto ei huomioi lausunnossa Helsingin erillisratkaisua, koska valvontalain vaikutusten osalta Helsinki on täysin poikkeavassa asemassa muihin kuntiin verrattuna.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa säädetään mm. julkisesti ja yksityisoikeudellisessa muodossa tuotettujen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen valvonnasta. Laissa säädetään myös palveluntuottajan toimintaedellytyksistä, rekisteröinnistä ja omavalvonnasta.

Kuntaliitto katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa ei ole otettu huomioon julkisen toiminnan erityispiirteitä eikä tilanteita, joissa kunnat ja hyvinvointialueet tekevät esimerkiksi horisontaalista yhteistyötä. Kuntaliitto esittää, että lakia arvioitaessa asiaan kiinnitettäisiin huomioita.

Esimerkiksi vammaispalvelulain lyhytaikaista huolenpitoa koskevan 24 §:n 6 momentissa säädetään kunnan mahdollisuudesta toimia lyhytaikaisen huolenpidon palveluntuottajana. Hyvinvointialue voi hankkia kunnalta koulua käyvien vammaisten lasten lyhytaikaista huolenpitoa, jota voitaisiin tarvittaessa järjestää koulun tiloissa hyödyntäen koulunkäyntiavustajien työpanosta. Kyseessä on tehtävä, jossa on tarkoituksenmukaista tuottaa

palvelu kuntien opetustoimen ja hyvinvointialueiden yhteistyössä siten, että molempien tavoitteet palveluiden tuotannolle täyttyvät (HE 191/2022 vp). Asiasta on säädetty erikseen, jotta horisontaalisen yhteistyön edellytysten täyttyminen tilanteessa ei jäisi tulkinnanvaraiseksi. Kuntaliiton mukaan ajatus, että kunnalta palveluntuottajana edellytettäisiin tilanteessa esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetussa laissa tarkoitettua rekisteröitymistä vaikuttaa epätarkoituksenmukaiselta. Kuntaliitto katsoo, että sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annettua lakia tulee arvioida julkisen toiminnan, kuntien erityispiirteet huomioiden, jotta lainsäädännön mahdollistama kuntien ja hyvinvointialueiden välinen yhteistyö ei käytännössä vesity.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen omavalvonta

Yksi sekaannusta aiheuttanut valvontalain tulkinta liittyy omavalvonnan ulottamiseen kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, Kuntaliitto pitää tulkintaa erikoisena ja vieraana sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun osalta, joka on yksiselitteisesti siirretty hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta lukien. Sosiaali- ja -terveysministeriö on antanut tulkintaohjeen 1.1.2024, jonka pohjalta ainakin yksi aluehallintovirasto on lähestynyt kuntia asiaan liittyen. Kuntaliitto edellyttää, että lain tulkinta ja sen vaikutukset kuntien toimintaan selvitetään pikaisesti.

Kuntaliitto katsoo, että omavalvonta ei voi koskea sellaisenaan kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Tulkinta tarkoittaisi sitä, että laaja-alaisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen myötä koko kunnan henkilöstö ja kaikki toiminta olisi osa sosiaali- ja terveydenhuoltoa, vaikka sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuu on siirretty hyvinvointialueille rahoitusta myöden. Kunnan eri toimialojen erityislainsäädäntö olisi tehdyllä tulkinnalla sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädännölle alisteista esimerkiksi opetuksen, vapaa-aikatoimen tai teknisten palveluiden osalta. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa on erikseen todettu, että ainoastaan lain 6 § koskee kuntia. Myös järjestämislaissa ollut aiempi viittaus omavalvontaan koski nimenomaan hyvinvointialueita ja yksityisiä palveluiden tuottajia.

Kunnilla on erityislainsäädännössä jo nykyisellään lukuisia palveluiden järjestämiseen liittyviä valvontavastuita mm. liikuntapaikkojen turvallisuuteen, varhaiskasvatukseen tai ympäristöterveydenhuoltoon liittyen. Kaikilla näillä edistetään kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Omavalvonnan ulottaminen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, jota nimenomaisesti tehdään kuntien palveluissa, eikä palvelutuotannosta irrallisena hyvinvoinnin ja terveyden edistämisenä, ei tuota lisäarvoa, mutta aiheuttaisi taas yhden uuden suunnitteluvaiheen kunnille. Kuntaliitto

toteaa myös sen, että mikäli valvontalaki tulisi noudatettavaksi kunnille hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä, kunnilla olisi jo lain perusteluiden pohjalta velvoite yhtiöittää toimintaansa. Tältäkin osin annettu tulkintaohje on ristiriidassa kunnan lakisääteisten tehtävien toteuttamiselle.

Lopuksi

Viime aikoina kunnat ovat enenevässä määrin osoittaneet mielenkiintoa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden hankkimiseen kuntalaisille etenkin alueilla, joissa hyvinvointialueiden tuottamia palveluita ei ole koettu riittäviksi joko kuntalaisten tai heihin kuuluvien erityisryhmien, kuten työttömien, osalta. Kuntaliitto ei pidä tarkoituksenmukaisena, että kunnat lähtevät omilla toimenpiteillään täydentämään hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevia tehtäviä ja kiinnittää huomiota siihen, että kuntien omassa toiminnassa tuotetuissa palveluissa valvontalain kokonaisuudet tulee huomioida.

Kuntaliitto toivoo, että arvioinnissa huomioidaan se, että kunnilla on jatkossakin mahdollisuus tarkoituksenmukaiseen ja hyvään yhteistyöhön hyvinvointialueiden kanssa asukkaiden parhaaksi valvontalain tai sen tulkintaan liittyvien seikkojen estämättä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Susanna Huovinen
varatoimitusjohtaja

Sami Niemi
erityisasiantuntija